

Діана Луцька
Наук. керівник – к. філол. н., доц. Богатько В.В.

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ВКАЗІВНИХ ТА ОЗНАЧАЛЬНИХ ЗАЙМЕННИКІВ У 6 КЛАСІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті розглянуто методика вивчення вказівних та означальних займенників у 6 класі з використанням інноваційних освітніх технологій. Обґрунтовано ефективність застосування інтерактивних, інформаційно-комунікаційних та проєктних методів навчання для підвищення мовної компетентності здобувачів загальної середньої освіти.

Ключові слова: інноваційні освітні технології, інтерактивні методи, проєктні технології, українська мова, займенник, методика навчання.

Annotation. The article examines the methodology of teaching demonstrative and attributive pronouns in the 6th grade using innovative educational technologies. The effectiveness of applying interactive, information and communication, and project-based teaching methods to enhance students' language competence is substantiated.

Keywords: innovative educational technologies, interactive methods, project technologies, Ukrainian language, pronoun, teaching methodology.

У сучасному освітньому процесі дедалі більшої ваги набуває впровадження сучасних педагогічних підходів, що спрямовані на розвиток навчальної самостійності та підвищення результативності засвоєння матеріалу. Застосування цифрових ресурсів та інтерактивних методів дозволяє ефективніше вивчати граматичні теми, зокрема займенники в 6 класі. Інноваційні підходи забезпечують

активну взаємодію здобувача загальної середньої освіти та вчителя, а також практичне застосування знань.

Сучасні наукові праці зосереджуються на впровадженні інноваційних технологій у навчання української мови. У дослідженнях Н. В. Подлевської та О. П. Ранюк розкрито роль сучасних педагогічних технологій у Новій українській школі та їхній вплив на підвищення ефективності навчання [4]. Подібні ідеї розвиває І. М. Дичківська, яка обґрунтовує теоретичні засади інноваційних педагогічних технологій та їхню класифікацію [2].

Можливості використання інтерактивних і проєктних технологій у мовній освіті також розглядають О. І. Пошетун і Л. В. Пироженко, які акцентують на важливості значення інтерактивного навчання для розвитку комунікативної компетентності учнів [5].

Н. М. Дика та О. П. Глазова наголошують на значущості ігрових технологій у мовній освіті як засобу активізації навчальної діяльності здобувачів середньої освіти [1].

Окремої уваги заслуговують праці О. А. Кучерук, у яких дослідниця здійснює систематизацію сучасних технологій навчання української мови як ключової лінгводидактичної проблеми та обґрунтовує їхню значущість у процесі формування мовної компетентності здобувачів [3].

Зазначені напрацювання окреслюють важливий напрямок оновлення методики мовної освіти акцентують на потребі впровадження інноваційних підходів у шкільну практику. У цьому контексті набуває ваги питання модернізації змісту й технології опрацювання окремих граматичних категорій, зокрема займенників, що потребує подальшого методичного осмислення.

Актуальність статті зумовлена потребою модернізації шкільної мовної освіти відповідно до концепції Нової української школи, яка орієнтує вчителя на використання інноваційних підходів. Вивчення вказівних та означальних

займенників у 6 класі традиційно опирається на пояснювально-ілюстративну модель, що нерідко обмежує можливості формування в здобувачів освіти глибокого розуміння граматичних категорій та їхніх функцій у мовленні. Упровадження цифрових та інтерактивних технологій (мультимедійних візуалізацій, інтерактивних вправ, адаптивних платформ) відкриває нові дидактичні можливості для підвищення мотивації, розвитку критичного мислення та формування стійких мовних умінь.

Сучасні дослідження у сфері лінгводидактики засвідчують, що поєднання традиційних граматичних практик із цифровими інструментами сприяє зниженню когнітивного навантаження, активізації пізнавальної діяльності та підвищенню результативності засвоєння мовних понять. Проте методика опрацювання займенникових розрядів у контексті інноваційних технологій залишається недостатньо розробленою, що створює методичний вакуум і потребує наукового обґрунтування. Саме тому дослідження методики вивчення вказівних та означальних займенників із використанням інноваційних освітніх технологій є своєчасним і важливим для оновлення змісту навчання української мови, забезпечення компетентнісного підходу та підвищення якості мовної освіти в основній школі.

Метою статті є наукове обґрунтування та методичне моделювання ефективної технології вивчення вказівних та означальних займенників у 6 класі на основі інтеграції інноваційних освітніх технологій, спрямованої на підвищення пізнавальної активності здобувачів середньої освіти, формування стійких граматичних умінь і розвиток мовної компетентності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі *завдання*:

1. Теоретично осмислити сутність інноваційних освітніх технологій та їх роль у навчанні української мови.

2. Проаналізувати методичні особливості вивчення вказівних та означальних займенників у 6 класі.

3. Розробити систему практичних завдань із використанням інноваційних методів навчання для засвоєння зазначеної теми.

Методика вивчення вказівних та означальних займенників у 6 класі базується на впровадженні інноваційних освітніх технологій, які розглядаються як цілісна система сучасних форм, методів і засобів навчання, спрямованих на підвищення якості освітнього процесу та розвиток ключових компетентностей учнів. У межах уроків української мови такі технології забезпечують не лише засвоєння теоретичного матеріалу, а й формування вміння застосовувати його в практичній мовленнєвій діяльності, що є особливо важливим у процесі вивчення займенникових розрядів.

Інноваційна педагогіка в контексті нашої теми реалізується через поєднання діяльнісного, комунікативного та особистісно орієнтованого підходів, що дозволяє організувати навчання як активну взаємодію між учителем і учасниками освітнього процесу. При цьому освітній процес набуває інтерактивного характеру, а засвоєння граматичного матеріалу відбувається через його практичне застосування в мовленні, аналізі текстів і виконанні різнорівневих завдань [4].

Під час проведення уроку на тему «Вказівні та означальні займенники» ми активно застосовували елементи технології критичного мислення. На етапі актуалізації знань використовували «мозковий штурм», під час якого здобувачі середньої освіти добирали приклади займенників та пояснювали їхнє значення в мовленні. Це сприяло активізації попередніх знань і формуванню навчальної мотивації.

Також досить ефективним, на нашу думку, є метод «кластер», який дозволяє систематизувати матеріал шляхом групування вказівних і означальних займенників за їхніми семантичними особливостями та функціями. Такий спосіб

організації освітнього матеріалу забезпечує його візуалізацію та логічне структурування[4].

Рис. 1. Метод «Кластер»

Важливе місце у структурі уроку займають інформаційно-комунікаційні технології, які забезпечують наочність та доступність навчального матеріалу. Здобувачі середньої освіти виконували інтерактивні завдання на онлайн-платформах, де здійснюють розподіл займенників за розрядами, редагують речення та проходять тестування. Використання ІКТ сприяє підвищенню зацікавленості здобувачів середньої освіти та забезпечує індивідуалізацію навчального процесу, оскільки кожен здобувач освіти може працювати у власному темпі [4]. Наведемо приклад інтерактивної вправи:

<https://wordwall.net/resource/112322708>

0:07

Рис. 2. Інтерактивна вправа «Відредагуйте речення»

З метою підвищення мотивації та активізації пізнавальної діяльності на уроці доцільно застосовувати мовні ігри-вправи

різних типів, які безпосередньо пов'язані з темою вказівних та означальних займенників. Зокрема, ефективними є лексичні вправи, у межах яких здобувачі середньої освіти визначають синтаксичну роль вказівних та означальних займенників у реченнях (*цей, той, такий, стільки; весь, кожний, сам, інший*), що сприяє закріпленню семантики займенникових розрядів:

<https://learningapps.org/51003964>

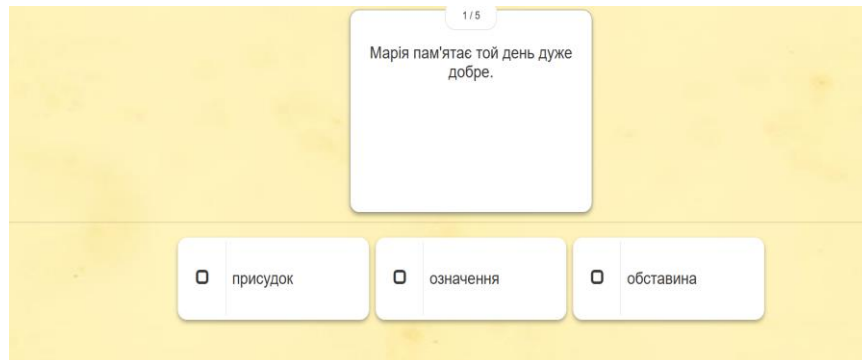

Рис. 3. Вправа «Влуч у правильний варіант»

Також доцільними є синтаксичні ігри-вправи, де здобувачам середньої освіти пропонують скласти речення з поданих слів або відновити текст, обов'язково використовуючи вказівні та означальні займенники. Наприклад, із набору слів можна утворити речення з займенником «цей» або «кожний», що розвиває навички граматично правильного побудування висловлювань.

Важливу роль відіграють також графічно-лексичні завдання, у яких здобувачі середньої освіти виписують із речень займенники та вказують до якого розряду вони належать. Це сприяє розвитку уважності та вміння працювати з мовним матеріалом. Наведемо приклад такого завдання:

<https://surl.li/gzepgb>

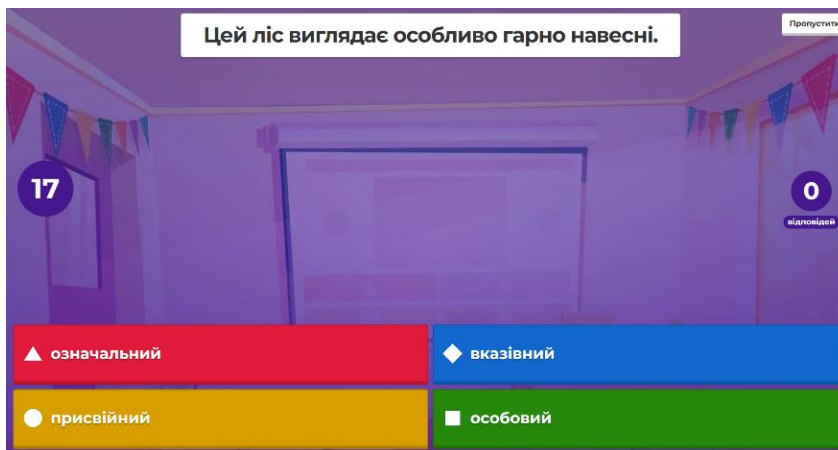

Рис. 4. Вправа «Знайди, вишиши, класифікуй»

Отже, поєднання різних інноваційних технологій у процесі вивчення вказівних та означальних займенників дозволяє створити цілісну методичну систему уроку, у якій теоретичне засвоєння матеріалу органічно поєднується з практичною діяльністю здобувачів. Це забезпечує глибоке розуміння мовних явищ, підвищує рівень навчальної мотивації та сприяє формуванню мовної компетентності здобувачів освіти.

Література

1. Дика Н. М., Глазова О. П. Ігрові технології на уроках української мови в контексті компетентнісного навчання. *Перспективи та інновації науки*. 2024. №9(43). С. 153–166.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Кучерук О. Сучасні технології навчання мови як методична проблема. *Українська мова та література в школі*. 2006. №6. С. 17–21.
4. Подлевська Н. В., Ранюк О. П. Сучасні технології в навчанні української мови у новій українській школі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. №206. С. 265–270.
5. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

Луцька Діана Ігорівна – здобувачка СВО бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла

Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (спеціальність 035.01 Філологія.(Українська мова та література). **Наукові інтереси:** методичні інновації сучасного уроку української мови.

Анастасія Містома
Наук. керівник – д. філол. н., проф. Завальнюк І. Я.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглянуто гейміфікацію як засіб підвищення навчальної мотивації учнів на уроках української мови. Проаналізовано сутність поняття «гейміфікація», визначено її основні елементи та педагогічний потенціал у сучасному освітньому процесі. Особливу увагу приділено впливу ігрових технологій на пізнавальну активність, зацікавленість і залученість учнів до навчання. Окреслено можливості використання цифрових інструментів гейміфікації на уроках української мови, зокрема інтерактивних платформ і сервісів.

Ключові слова: гейміфікація, навчальна мотивація, інтерактивні технології, цифрові інструменти, мовленнєва компетентність.

Annotation. This article examines gamification as an means of increasing students' motivation to learn in Ukrainian language classes. It analyzes the essence of the concept of "gamification," identifies its key elements, and explores its pedagogical potential in the modern educational process. Particular attention is paid to the impact of gaming technologies on students' cognitive activity, interest, and engagement in learning. The possibilities for using digital gamification tools in Ukrainian language classes, particularly interactive platforms and services, are outlined.